

Vážená pani poslankyňa, vážený pán poslanec.

Návrh zákona „o pomoci tehotným ženám“ je už devätnástym pokusom NR SR obmedziť prístup k bezpečným, včasným a legálnym interrupciám za uplynulé dva roky. Takýto zákon by v prípade prijatia predstavoval vážne riziko pre ženy a dievčatá na Slovensku.

Zákon nepredstavuje pomoc, ale oklieštenie reprodukčných práv tehotných osôb. Fakt, že návrh zákona „o pomoci tehotným ženám“ prešiel do druhého čítania, je nielen extrémne znepokojivý, ale predovšetkým je ďalšou ukážkou toho, ako možno zahaliť obmedzovanie ľudských práv pod heslá o pomoci. **Vyzývame Vás, aby ste tento škodlivý návrh zákona odmietli.**

Návrh zákona je často opisovaný ako miernejší než obdobné pokusy o reštrikciu práv žien v predchádzajúcich mesiacoch. Nie je to však pravda. Návrh zákona zakazuje „reklamu na potrebu alebo dostupnosť umelého ukončenia tehotenstva, na služby alebo tovary poskytované alebo ponúkané na účely výkonu umelého ukončenia tehotenstva“, čo predstavuje zásah do práva na informácie a zdravotnú starostlivosť. Všetky osoby majú právo získať informácie napríklad o tom, akú zdravotnú starostlivosť poskytuje určité zdravotnícke zariadenie. V prípade schválenia tohto zákona bude toto právo ohrozené.

Jedným z problémov súčasného návrhu je predĺženie povinnej čakacej lehoty a jej uplatnenie v praxi. V súčasnosti platná legislatíva vyžaduje 48-hodinovú čakaciu lehotu na tzv. interrupcie na požiadanie ženy, t. j. interrupcie vykonávané do 12 týždňa tehotenstva bez zdravotných indikácií. Interrupcie vykonávané zo zdravotných dôvodov či pre genetickú chybu plodu môžu byť vykonané okamžite.

Podľa návrhu zákona „o pomoci tehotným ženám“ by museli všetky ženy, ktoré sa rozhodli alebo potrebujú podstúpiť interrupciu, čakať na jej vykonanie až 96 hodín, čiže 4 dni. Jedinú výnimku by mohli tvoriť interrupcie v prípade bezprostredného ohrozenia zdravia alebo života tehotnej osoby. ^[3]

V praxi by to mohlo znamenať, že ženy v akomkoľvek štádiu tehotenstva (aj po 12. týždni) vrátane žien, ktoré potrebujú túto zdravotnú starostlivosť z dôvodu úmrtia plodu v maternici, zamíknutého potratu alebo vážnej vývojovej chyby či vážneho poškodenia plodu, budú musieť na vykonanie zákroku povinne čakať štyri dni po odoslaní hlásenia lekárom či lekárkou. Táto zmena môže vážne ohroziť ich fyzické a psychické zdravie. Ďalšie zhoršenie prístupu k bezpečným a včasným interrupciám by mohlo v niektorých prípadoch viesť k vynúteným tehotenstvám a ďalším hrubým zásahom do práv žien a tehotných osôb.

Najväčšmi ohrozené by boli osoby, ktoré žijú v odľahlých oblastiach či krajoch s nedostatočným alebo de facto neexistujúcim prístupom k starostlivosti v oblasti reprodukčného zdravia; ženy, ktoré žijú v zložitých socioekonomických podmienkach, matky samoživiteľky či ženy, ktoré otehotneli v dôsledku sexuálneho násillia vrátane násillia vo vzťahu.

Namiesto reštrikcie potrebujeme skutočnú pomoc

Verím, že Vašu pozornosť je nutné obrátiť od reštrikcií k skutočnej pomoci. Napríklad na sociálne a ekonomické faktory, ktoré môžu ovplyvniť rozhodovanie ľudí o tom, či budú alebo nebudú pokračovať v tehotenstve. Rozhodnutie o rodičovstve zároveň vyžaduje bezpečné a dôstojné prostredie, ktoré závisí od garancie mnohých ľudských práv. Patria k nim napríklad prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, bývaniu, vzdelaniu a zamestnaniu. Nezabezpečenie alebo odmietanie týchto práv upiera ľuďom právo rozhodovať o svojom tele.

Možnosť rozhodnúť sa vynosiť a porodiť dieťa alebo podstúpiť včasnú a bezpečnú interrupciu je ľudské právo a Slovenská republika sa zaviazala toto právo chrániť. Ženy a tehotné osoby, ktoré sa rozhodli podstúpiť interrupciu, potrebujú finančne a lokálne dostupné služby v oblasti reprodukčného zdravia a prístup k modernej a bezpečnej starostlivosti, po ktorej dlhodobo volá aj odborná verejnosť.

V neposlednom rade je dôležité odstraňovanie nerovnosti a diskriminácie žien, a to prostredníctvom kvalitnej gynekologickej starostlivosti, dôstojnými podmienkami pri pôrodoch a univerzálnym prístupom k antikoncepcii hradenej zo zdravotného poistenia; kvalitnou a odbornou sexuálnou výchovou a systematickými riešeniami a prevenciou rodovo podmieneného násillia.

Súčasný stav má ďaleko od ideálu

Odborná verejnosť dlhodobo upozorňuje na prekážky, ktorým v súčasnosti čelia ženy a tehotné osoby, ktoré sa rozhodli podstúpiť interrupciu. Zákon „o pomoci tehotným ženám“ by súčasnú situáciu v praxi iba zhoršil.

Podľa výsledkov nedávneho výskumu iba 43 % zo 70 zdravotníckych zariadení zahrnutých vo výskume poskytuje legálnu interrupciu na žiadosť ženy, 34 % zariadení odmieta poskytovať legálnu interrupciu a v 23 % zariadení nie je možné určiť dostupnosť tejto zdravotnej starostlivosti pre nedostatok alebo nekonzistentnosť informácií o danom zariadení.^[1]

Viacere výskumy zároveň dokazujú ^[2], že kriminalizácia tejto zdravotnej starostlivosti ani zákonné snahy o sťaženie prístupu k interrupciám neznižujú ich počet. Jediným výsledkom obmedzovania prístupu k starostlivosti v oblasti reprodukčného zdravia je ohrozenie zdravia a života žien, ktoré sa rozhodli alebo potrebujú interrupciu podstúpiť.

V neposlednom rade súčasná politická diskusia o interrupciách prispieva k stigmatizácii žien a dievčat, ktoré o nej uvažujú, prípadne ju podstúpia. Stigma môže viesť k škodlivým pocitom hanby alebo k šikane, obťažovaniu či fyzickému alebo psychickému násilliu voči osobám, ktoré podstúpia interrupciu, ale aj voči ich rodinám a komunitám, ktoré ich podporujú, rovnako ako voči poskytovateľom a poskytovateľkám interrupčných služieb.

Slovensko má však povinnosť bojovať proti dezinformáciám o interrupciách a riešiť stigmú súvisiacu s interrupciami, ktorá patrí k hlavným prekážkam, ktoré bránia ženám, dievčatám a tehotným osobám vo včasnom prístupe k bezpečnej a kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

Preto Vás dnes ako voleného zástupcu či volenú zástupkyňu slovenských občanok žiadam, aby ste pri prerokovaní súčasného aj všetkých budúcich návrhov zákonov, ktoré ovplyvňujú prístup k bezpečnej a včasnej interrupcii, chránili práva žien a dievčat na Slovensku. Vyzývam Vás, aby ste predložený návrh zákona odmietli. Ponúknite tehotným ženám a rodinám skutočnú pomoc a podporu namiesto útokov na ich práva a rozhodnutia.

S pozdravom a úctou,